

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน เรื่องการศึกษาเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการต่างๆ เป็นอันมาก เพราะถือว่าการศึกษานี้เป็นกิจการทางสังคมที่เกี่ยวพันกับพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งในส่วนบุคคลและสังคมโดยรวม¹ และระดับการศึกษาที่กำลังได้รับความสนใจอย่างยิ่ง คือ การศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจาก การศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษาระดับสูงสุดของประเทศที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา ความเจริญให้แก่ประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม²

การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยครั้งแรกมีจุดมุ่งหมายหลักเพียงเพื่อผลิตคนเข้ารับราชการเท่านั้น แต่ในระยะต่อมาการอุดมศึกษาจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นหลายแห่ง โดยเฉพาะภายหลังการปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. 2501

¹ วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 1.

² ก้าวาง พลาวงกูร, "คำนำ," สรุปรายงานประเมินผลการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปี 2510-2514 (พระนคร : ประเสริฐศิริ, 2515).

คณะปฏิวัติพยายามที่จะพัฒนาภูมิภาคให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้ทัดเทียมกันทุกภาค และมีนโยบายที่จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจด้วย ดังปรากฏความคำปราศรัยของหัวหน้าคณะปฏิวัติคนหนึ่งว่า "คณะปฏิวัติจะถือการศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญและจำต้องนำการศึกษาสู่กันกับแผนการเศรษฐกิจ..."¹ สิ่งที่ปรากฏชัดตามเจตนารมณ์ก็คือการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับสูงไปสู่ประชาชนในส่วนภูมิภาค และเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นทั้งชุมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ศูนย์ทะนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมและเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น² หรืออาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคเป็นแหล่งเตรียมกำลังคนสำหรับพัฒนาประเทศในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในอันที่จะใช้ทรัพยากรและกำลังคนในท้องถิ่นนั้นๆให้เกิดประโยชน์มากที่สุด มหาวิทยาลัยภูมิภาค

¹ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, "พัฒนาการมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516, อ้างจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำกล่าวเปิดประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติ," ประมวลสุนทรพจน์จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2502-2507, พระนคร สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2507, หน้า 31.).

²วิจิตร ศรีสอาน, "ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาคและมหาวิทยาลัยในเขตนครหลวง," รายงานสัมมนาเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนา ระดับท้องถิ่นและภูมิภาค 27-30 มีนาคม 2516 (พระนคร ; ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, 2516), หน้า 1.

ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายที่มีทั้งสิ้น 3 แห่ง ตามภูมิภาคของการพัฒนาเศรษฐกิจคือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทางภาคเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทางภาคใต้

มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้จัดตั้งขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อปี พ.ศ. 2507 เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงและเป็นศูนย์กลางของเทคนิคและวัฒนธรรมของภาค¹ นับจากปีที่ก่อตั้ง (2507) จนกระทั่งถึงปัจจุบัน (2521) รวมเวลาทั้งสิ้น 14 ปี มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้มีพัฒนาการและขยายตัวขึ้นเป็นลำดับจากเดิมซึ่งมีเพียง 2 คณะวิชาเป็น 6 คณะวิชาในปัจจุบัน (2521) และมีการขยายหน่วยงานต่างๆอีกมากมาย ซึ่งพัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรที่จะได้รับการศึกษาและค้นคว้าอย่างละเอียด ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเคยเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงเลือกทำการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับพัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เป็นมาโดยลำดับอย่างละเอียด อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักการอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้ทราบถึงลักษณะของพัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่ง เป็นมหาวิทยาลัยที่อยู่ในส่วนภูมิภาคที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเจตนารมณ์ในการพัฒนาภูมิภาคเป็นสำคัญ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่จะได้แนวทางในการวางแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่นในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (2525-2529) อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาถึงความเป็นมาและสภาพทั่วไปในระยะเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹วิทยา เพ็ญวิจิตร, "บทบาทของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 3 (ตุลาคม 2512) : 7.

2. ศึกษาถึงพัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง (2507)

ถึงปี พ.ศ. 2521

3. ศึกษาแนวโน้มของการพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่นในช่วงหลังของแผนพัฒนาการศึกษามับที่ 4 (2522-2524)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษาพัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507-2521 ในด้านต่าง ๆ 7 ด้านคือ พัฒนาการเกี่ยวกับ การบริหารมหาวิทยาลัย โปรแกรมการศึกษา นักศึกษา บุคลากร การงบประมาณ อาคารสถานที่ และจำนวนบัณฑิต

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลที่เป็นเอกสาร และสิ่งที่พิมพ์ที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงถือว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

2. พัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่เด่นชัด จะต้องมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากเอกสารบางส่วนของมหาวิทยาลัยขอนแก่นสูญหายไป ทำให้การค้นคว้าหารายละเอียดบางอย่างทำไม่ได้เต็มที่ ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลอาจทำให้การวิจัยเกิดความคลาดเคลื่อนไปได้บ้าง

คำจำกัดความในการวิจัย

พัฒนาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น หมายถึง ผลการวิเคราะห์ประเมินความ
 ก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ในด้านต่างๆ 7 ด้านคือ การ
 บริหารมหาวิทยาลัย โปรแกรม
 การศึกษา นักศึกษา บุคลากร
 การงบประมาณ อาคารสถานที่
 และจำนวนบัณฑิต ในแต่ละช่วง
 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
 โดยประเมินเทียบกับแผนพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 2
 (2510-2514) แผนพัฒนาการ
 ศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 (2515-
 2519) และแผนพัฒนาการศึกษา
 แห่งชาติฉบับที่ 4 (2520-2524)

บุคลากร หมายถึง อาจารย์ประจำที่ทำหน้าที่สอนและ
 ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารมหา
 วิทยาลัยขอนแก่น และอาจารย์
 พิเศษ ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

ศูนย์วิทยพัสดุ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย